

Okullarda Şiddetin Ayak İzleri ve Alınabilecek Önlemler¹ (Derleme Makalesi)

*¹Ali KOCADAYI, ²Yasin YEŞİLYURT

¹ 0000-0001-5459-2185, Osmangazi İmam Hatip Ortaokulu, kocadayiali@gmail.com

² 0000-0001-2345-6789, Maltepe TOKİ İlkokulu, yasinyesilyurt7@hotmail.com

Geliş Tarihi : 03.05.2022

Kabul Tarihi : 31.05.2022

<https://doi.org/10.55150/apjec.1102016>

Öz

Eğitim en genel olarak “bireyin davranışlarında olumlu yönde istendik davranış değişikliği meydana getirme süreci” olarak tarif edilmektedir. Eğitim öğretim faaliyetlerinin birincil ve temel amacı bireyin davranışlarında olumlu yönde değişiklik meydana getirebilmektir. Bu amaca ulaşamayan eğitim faaliyetlerinin başarısı eleştiri ve tartışma konusudur. Şiddet ise öğrenilmiş, olumsuz bir davranıştır. Eğer olumsuz bir davranış öğrenilmişse bunun eğitim yoluyla olumlu bir davranışla değiştirilmesi mümkündür. Öte yandan yarının toplumunu oluşturacak bireyler günümüzde öğrenci olarak eğitim öğretimini sürdüren öğrencilerimizdir. Toplumda görülen şiddet olaylarını azaltmanın, bu konuda önleyici tedbirlerin alınmasının yolu okullarımızdan geçmektedir. Hastalıkların tedavisinde erken teşhis ne denli önemliyse; şiddet eğilimindeki bireylerin tespiti ve rehabilitesi bağlamında okullarımızda yapılacak çalışmalar da o denli öneme sahiptir.

Birçok konuda olduğu gibi şiddet konusunda da okullarımız bir nevi açık laboratuvar işlevi görmektedir/görmelidir. Çalışma daha çok uzun yılların verdiği mesleki birikimin, saha gözlemlerinin, öğretmen, veli, öğrenci görüşmelerinin, konuyla ilgili farklı okul türlerinde farklı görevlerin icrası sırasında hazırlanan rapor ve tutanakların ürünüdür.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, okulda şiddet, zorbalık, öğretmen, veli, öğrenci, mağdur

Footprints of Violence in Schools and Measures to be Taken

Abstract

Education is most generally defined as "the process of creating a positive desired behavior change in an individual's behavior." The primary and main purpose of educational activities is to make positive changes in the individual's behavior. The success of educational activities that fail to achieve this goal is the subject of criticism and controversy. Violence is a learned, negative behavior. If a negative behavior is learned, it is possible to replace it with a positive

¹ Makale 15-16 Kasım 2019 tarihlerinde TİHEK tarafından düzenlenen Şiddetin Önlenmesi Çalıştayında sunulmuş bildirinin düzenlenmiş halidir.

*1 Ali KOCADAYI, Maltepe Osmangazi İHO, kocadayiali@gmail.com

behavior through education. On the other hand, the individuals who will form tomorrow's society are our students who continue their education as students today. The way to reduce violence in the community and to take preventive measures in this regard is through our schools. The importance of early diagnosis in treatment is just as important as the studies to be done in terms of the identification and rehabilitation of individuals with violent tendencies in our schools. As in many other subjects, our schools serve as an open laboratory on violence. The study is mainly the product of long-term professional experience, field observations, teachers, parents, student interviews, reports and minutes prepared during the execution of different tasks in different school types.

Keywords: violence, school violence, bullying, teacher, parent, student

1. GİRİŞ

Toplumumuzdaki şiddet içerikli davranışların varlığı önemli bir gerçektir. Şiddetin eğitim hayatındaki boyutuna vakıf olabilmek için kavramın tanımlanması, öğrencileri şiddet içerikli davranışlara iten sebeplerin irdelenip ortaya konması önemlidir.

Şiddetin ne olduğu konusunda farklı tanımlar yapılmış olmakla birlikte belki de en kapsamlı tanımı Dünya Sağlık Örgütü yapmıştır. Bu tanıma göre şiddet; “*bireyin kendisine, başkasına, belirli bir topluluk veya gruba yönelik yaralama, ölüm, fiziksel zarar, bazı gelişim bozuklukları veya yoksunluk ile sonuçlanabilen, tehdit ya da fiziksel zor kullanma*” olarak tanımlamaktadır. Okulda şiddet; gelişme ve öğrenmeyi engelleyen, okul atmosferine zarar veren suça yönelik eylemlere ve saldırganlığa işaret etmektedir. (Hoşgörür, 2017) Okul şiddeti, okulun eğitim misyonunu ihlal eden, güven ortamını tehdit eden, okuldaki kişilerin can ve mallarını hedef alan her tür yıkıcı ve bozucu saldırganca eylemlerdir. Şiddetin bir ucunda bir öğrenciyi küçük düşürüp aşağılama gibi görece masum sayılabilecek eylemler, diğer ucunda ise ölümle sonuçlanabilecek eylemler yer alır. Okul şiddeti fiziksel olarak saldırganca eylemlerde bulunmanın dışında, kaba davranmak, alay etmek, sataşmak, küçük düşürmek, aşağılamak, hakaret etmek gibi psikolojik boyutlu eylemleri, hatta haraç almak ve cinsel tecavüz gibi suç kapsamına giren yıkıcı eylemleri de kapsar. (TÜBİTAK-Ankara Üniv., 2021)

Eğitim hayatında öğrencilerimizi şiddete iten sebepleri tespit etmek için onların büyüüp yetiştiği ortamları ele almak gerekmektedir. Öğrencilerimiz okula başladığında okuldaki bütün iletişim ve ilişkilerini *aileden* getirdiği özelliklere göre düzenlemektedirler. Aile içi iletişimin kopuk olması, tutarsız disiplin yaklaşımları, çocuğun aile içinde şiddete tanık olması şiddet eğilimli davranışların temel sebebi olabilmektedir. Yine ailenin sosyal ve ekonomik durumunun yetersiz olması, ailelerin çocukların fiziksel ve psikolojik yapısı ile ilgili bilgi sahibi olmaması,

çocuğun fiziksel ve duygusal açıdan istismar edilmesi ve şiddet görmesi, (Çakmaklı, 1996) çocuklardan her koşulda yüksek akademik başarı beklentileri vb. durumlar öğrencilerimizi şiddete eğilimli yapabilmektedir. Aile çocuğun kendini kabul ettirmeye çalıştığı *buhran dönemlerindeki davranışlarını* bu dönemin karakteristik özelliği olarak kabul etmelidir.

Ailenin yanı sıra çocuğun yaşadığı *çevre* de onun kişilik gelişimine önemli derecede etki etmektedir. Çocuğun şiddet gösteren ve suç işleyen akran ya da akraba grubu içinde olması, internet ve diğer görsel iletişim araçlarındaki şiddet içerikli yayınların çocuğun davranışlarına model olması dikkatlerden kaçmamalıdır.

Şiddetin sebepleri konusunda *bireysel farklılıklar ve genlerden gelen özellikler* de önemlidir. Hiperaktivite bozukluğu, dikkat problemleri, akademik başarısızlık, sosyal uyumsuzluk, psikolojik rahatsızlıklar ve çocuğun diğer kişilik özellikleri de şiddet eğilimine zemin hazırlayabilmektedir.

Netice itibarıyla gerek aileden gerek yaşadığı çevreden ve gerekse bireysel farklılıklardan kaynaklı olsun, somut olarak da gözlemlenebilen bu nedenler okullarımızda şiddet uygulayan ya da buna meyilli öğrencilerimizin varlığını beraberinde getirmektedir.

2. YÖNTEM

Araştırmada kullanılan bilgiler doğrudan doğruya ve aralıklı gözlem ve görüşme yoluyla elde edilmiştir. Okullarımızda rehber öğretmen olarak görev yapan meslektaşlarımızın uzmanlıklarından da yararlanılarak problem ve çözüm önerileri ortaya konmuştur. Yine araştırmacıların görev süreleri boyunca konuyla ilgili olarak katıldıkları çeşitli toplantıların tutanaklarından, okulların ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin konuyla ilgili düzenledikleri etkinlik ve projelerin içeriklerinden de yararlanılmıştır. (MEB, 2015)

3. BULGULAR

Okul ortamında şiddet denildiğinde akıllara farklı şiddet türleri gelebilmektedir. Bunlar öğretmenden öğrenciye yönelik şiddet, öğrenciden öğretmene hatta veliden öğretmene yönelik şiddet şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Bizim ele alacağımız konu ise öğrenciden yine öğrenciye yönelik olarak meydana gelen şiddet olayları olacaktır. Günümüzde sağlık sektöründe, tıp dünyasında “erken teşhis hayat kurtarır” şeklinde ifade edilen ve adeta dillere pelesenk olan bir deyim slogan olarak kullanılmaktadır. Sağlık probleminin erken teşhisi sadece bireyi kurtarıırken, şiddet eğiliminin erken tespiti ise hem bireyi hem de toplumu kurtaracak, rahatlatacaktır.

Toplumdaki şiddetin önlenilmesinin en önemli ayağını da şiddetin erken yaşlarda tespit edilip gerekli tedbirlerin alınması olacaktır. Erken yaşlardaki şiddetin boyutları ile ilerleyen yaşlardaki şiddetin boyutları arasında şüphesiz önemli farklılıklar olacaktır. Çoğunlukla taklit, özentisi, kendini kabul ettirme gibi nedenlerle öğrenilmiş bir davranış olan şiddetin erken yaşlarda tespit edilmesi çözüm konusunda belki de en önemli çıkış noktasıdır. Bu konuda okullarımız bizlere önemli fırsatlar sunmaktadır.

3.1. Şiddete Eğilimli Öğrencilerin Gözlemlenebilir Davranışları

Şiddete meyilli öğrencilerin evde, dışarda olduğu gibi okulda; okulun sınıf, kantin, koridor gibi birimlerinde gözlemlenebilir bazı davranışları bulunmaktadır. Söz konusu bu davranışlar öğretmenler, okul idareleri ve okul rehberlik servisleri tarafından risk belirtileri olarak değerlendirilmelidir.

Risk grubundaki öğrencilerimizin en belirgin özelliği okul ve sınıf kurallarına uymak istememesidir. Bu öğrencilerimiz sadece okul kurallarına değil, arkadaşlarının ya da büyüklerinin düşüncelerine karşı da duyarsız ve kayıtsız davranmaktadırlar. Bu davranışlarının altında yatan temel etken kendini kabul ettirme güdüsü olarak değerlendirilebilir. Zira bu öğrencilerimiz akranlarına kötü davranmakta, problemlerin çözümü için sözlü ve fiziksel şiddete başvurmaktan kaçınmamakta, tehdit dilini kullanmaktadırlar. Genel olarak hayatta sürekli haksızlığa uğradıklarını düşünen ve bu durumu ifade eden risk grubundaki öğrencilerimiz, okul derslerindeki başarısızlıkları ve okuldan çeşitli disiplin cezaları almalarıyla ön plana çıkmaktadırlar. Akranlarına karşı ölçsüz davranışları, kantin, yemekhane gibi okul birimlerindeki uygunsuz ve uyumsuz davranışları da bu öğrencilerimizi diğerlerinden ayıran önemli hususlardandır. Yine bu gruptaki öğrencilerimiz sigara, alkol gibi bağımlılık yapan zararlı maddelere de meyilli durumdadırlar.

Anlaşılaacağı üzere şiddet davranışlarına meyilli öğrencilerimizin okul ve sınıf içerisindeki davranışlarını fark etmek çok zor görünmemektedir. Somut olarak gözlemlenebilen bu davranışlar bu öğrencilerimizin uzman değerlendirmesiyle tanılanmasına olanak vermektedir.

Risk grubu olarak değerlendirilebilecek bu öğrencilerimiz esasen benzer davranışları evde ve okul dışında da sergilemektedirler. Bu bağlamda, evde az zaman geçirmeleri, olumlu iletişim ve etkileşimlerinin azlığı, hazır cevap olmaları, kaygı düzeylerinin düşük olması gibi temel karakteristik özellikleri ile ön plana çıkmaktadırlar. Okulu küçümseme, aldığı kötü notların aksine yüksek seviye iddiaları, rahat ve güvenli tavırları velilerimizden gelen dönütler arasındadır.

Bu öğrencilerimiz fiziksel gelişim düzeyi olarak genellikle akranlarından daha ileri ve güçlüdürler. Enerjik hareketleriyle dikkat çekerler, fiziksel acılara dayanma eşikleri yukarıdadır. Mağdur olarak tanımladığımız, şiddet gösterdikleri öğrencilerden yaşça ve beden olarak daha büyüktürler. Saydığımız bu özellikleriyle şiddete meyilli öğrencilerimizin okul dışındaki davranışlarıyla da diğerlerinden ayırt edilmesi neredeyse özel uzmanlık alanı gerektirmeyecek düzeyde basittir. Ancak çalışmanın öneriler kısmında da temas edileceği üzere, belli varsayımlarla ya da ön yargılarla hareket ederek öğrencilerimizin bir nevi etiketlenmesi telafisi çok güç olumsuzlukları beraberinde getirecektir.

3.2. Mağdur Öğrencilerin Gözlemlenebilir Davranışları

Şiddete yol açabilecek her davranışı önceden çok net bir şekilde tahmin etmek mümkün değildir. Daha çok risk altındaki çocuklar belirti verirler. Bu nedenle öğretmenler çocuklardan gelen bu uyarı sinyallerine dikkat etmelidirler. Bu öğrencilerin özelliklerini tanımak, gerekli önlemlerin alınmasını kolaylaştırdığı gibi, ileride ortaya çıkabilecek olası daha büyük sorunların önünün alınmasını da sağlar.

Okul ortamlarında şiddetin ayak izini sürebilmenin önemli bir unsuru da mağdur öğrencilerdir. Çünkü okulda akranlarından ya da büyüklerinden zorbalık gören öğrencilerimizin, -koşulların elverişli olması halinde- genellikle bu zorbalığı saklamayı tercih ettikleri değerlendirilmektedir. Mağdur öğrencinin gizleme çabasının altında şiddet gösteren öğrencinin kendisine daha çok zarar vereceği endişesi yatmaktadır. Bu endişe öğretmenlerimizin, idarecilerimizin, rehberlik servislerimizin ve ailelerimizin doğru bilgiye zamanında ulaşmalarının önündeki en büyük engel durumundadır.

Mağdur öğrencilerimizin en temel özelliği yalnız olmalıdır. Teneffüslerde arkadaşlarıyla birlikte olmaz, sınıflarında çok yakın arkadaşları bulunmaz. Uygulama derslerinde etkisizdir, örneğin beden eğitimi derslerinden takım oyunlarına seçilmezler, ya da zoraki seçilirler. Akademik olarak başarılı bir öğrenciyse başarısında gerileme olur. Endişeli, güvensiz bir yapıya sahiptirler. Sadece sosyal olarak değil, fiziksel olarak ta akranları içinde kendilerini göstermeye çekinirler, silik ve pasif bir kişiliğe sahip olurlar. Bu öğrencilerimizin ev ortamında rahatlıkla gözlenebilen ayırt edici özellikleri vardır. Eve arkadaş getirmemesi, arkadaşlarına misafirlığe gitmemesi yalnızlığının evde de devam ettiğini gösterir. Elbiselerinin, kitaplarının zarar görmüş olması ya da kirlenmesi, vücudunda yara tırnak izi, kesik vb. olması öğrencinin mağduriyetine delalet etmektedir. Okula gitmekte isteksiz davranması, ödevlerini aksatması,

nedenini açıklamadan ekstra harçlık istemesi, korkulu rüyalar görmesi de şiddetin ayak izi olarak veliler için ipuçları verebilir.

Şiddete maruz kalan öğrenci, şiddet uygulayan öğrencilerin aksine kimi konularda farklı davranışlar sergilemektedir. Örneğin bu öğrencilerimiz ev hayatından hoşlanmakta aile bireyleri ile yakın ilişki içerisinde. Ancak çevreyle ilişkileri söz konusu olduğunda iletişim becerileri zayıftır, sosyal olarak duyarlılık eşiği düşük, tedirgin ve pasif bir kişiliğe sahiptirler. Öz güvenleri düşüktür, kendilerini yetersiz görürler, uyum sağlamada zorluk çekerler. Bazı sorunlarla baş edemeyeceklerini bildikleri halde akranlarından yardım isteyemezler. Fiziksel güçleri zayıftır, intikam almazlar, daha doğrusu alamazlar. Sportif yetenekleri son derece sınırlı olup, bahçe oyunlarına ilgileri ve becerileri yoktur

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Her geçen gün tırmanan boyutuyla şiddet içerikli davranış biçimleri günümüz sosyal dünyasının en önemli problemlerinden biri olmuştur. Şiddet uygulayan her bireyin bir dönemler ilkökul ve ortaokul sıralarında öğrenci oldukları gerçeğinden hareket edilmeli, şiddete meyilli öğrencilerin tespiti ve bu öğrencilerimizin rehabilitesi kapsamında uygulanabilir bir sistem geliştirilmelidir.

2.1. Etkisiz Yaklaşımlardan Kaçınmak

Şiddet eğilimi aksi vakalar da olmakla birlikte genellikle ergenlik döneminde baş gösteren bir durumdur. Dolayısıyla bu dönemde ergenlere yaklaşım çok önemli ve stratejiktir. Onları eleştirmek, sürekli nasihat etmek, onlarla tartışmak, onları suçlamak ve onlara acımak iyi niyetlerle de yapılmış olsa ergen davranışlarını olumsuz etkilemektedir. İnsanlar olumsuz eleştiri yapmayı birbirinden öğrenmekte, özellikle bu konuda büyükler model alınmaktadır. (Dökmen, 2004) Anne-baba, öğretmen, idareci tüm yetişkin bireyler ergenlik dönemindeki öğrencilerle iletişimlerinde tarafsızlık ilkesine dikkat etmeli, onlara bilgelik taslamamalı, onları yargılamamalıdır. Özellikle ergenleri etiketleyici, küçük düşürücü söz ve davranışlardan uzak durulmalıdır. Hiçbir çocuğa nefret ve alayla muamele edilmemeli, her çocuğa başarabileceği şeyi yapması için yardım edilmelidir. Böylece çocuk kendine güvenecek ve saygı duyacaktır. (Bayraklı, 1989)

2.2. Okul Çalışanlarına Düşen Görevler ve Teklifler

Okullarda yürütülen eğitim faaliyetlerinin en önemli aktörleri okul yönetimleri, öğretmenler ve bu faaliyetleri kamu otoritesi adına düzenleyip denetleyen bakanlıktır. Öğretmenlerimizin ve okul idarelerimizin bu konuda neler yapabileceklerini ortaya koymak çözüm konusunda önemli bir noktayı teşkil edecektir.

Öğretmenler öğrenciler arasında yaşanması olası zorbalık ve şiddet olaylarında kilit rol oynarlar. Ancak öğretmenlerin bu sorunla etkili bir biçimde baş edebilmeleri için zorba öğrencileri nasıl önleyeceklerini ve kurbanları nasıl korumaları gerektiğini bilmeleri ve bunu uygulayabilmeleri gerekir. Çünkü öğretmenler davranışları ile zorbalığı teşvik etme, zorbalığa izin verme ya da zorbalığı önleme potansiyeline sahiptirler. (TÜBİTAK-Ankara Üniv., 2021) Farklı bakış açılarıyla bakıldığında öğretmenlik mesleğini, en zor, en kolay, en önemli, gibi sıfatlarla nitelendirmek mümkün. Ancak öğretmenlik mesleği her hâlükârda stratejik bir meslek olmalıdır. Yarının yetişkinlerinin tamamı öğretmenlerimizin eğitiminden geçmekte, önemli bir kısmı da meslektaşlarımızı rol model olarak görmektedirler. Öğretmenlerimiz her şeyden önce hiçbir koşulda sevgi dilinden vazgeçmemeli, hayırların çoğunun ilişkilendirildiği sabır nimetini kendilerine kalkan edinmelidir. (Kasımi, 2018) Bu bağlamda öğretmenlerimizi çocuk ve ergenlere şiddetten korunma yollarının öğretilmesi, öğrencilere şiddet ile başa çıkabilmelerini sağlayacak becerilerin kazandırılması, okul içinde ve dışında öğrencilere örnek davranışlar sergilenmesi gibi önemli görevler beklemektedir. Öğrencilerde görülen anti sosyal davranışın nedenlerinin araştırılması, ailenin bilgilendirilmesi, öğrencilerin enerjilerini doğru yerlere aktarabilmesi için sınıf içindeki aktivitelere ya da spor faaliyetlerine katılmalarının sağlanması, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmelerine fırsat ve imkân sağlanması önemlidir. Öğrencilerimizin kitap okuma, sinema, tiyatro gibi kendilerine yarar sağlayacak alanlara yönlendirilmeleri alternatif üretmek açısından son derece faydalı olacaktır. Zira örneğin kitap okuyan çocukların bilgi, duygu ve düşünce dünyaları, diğer çocuklara göre çok daha zengin olacaktır. (Maraşlı, 2018) Görüleceği üzere şiddet konusunda yapılabilecekler konusunda sadece rehberlik öğretmenlerimize değil, eğitim ortamında bulunan tüm öğretmenlerimize önemli roller düşmektedir. Öğretmenlerin bu sorunla etkili bir biçimde baş edebilmeleri için zorba öğrencileri nasıl önleyeceklerini ve kurbanları nasıl korumaları gerektiğini bilmeleri ve bunu uygulayabilmeleri gerekir. Çünkü öğretmenler davranışları ile zorbalığı teşvik etme, zorbalığa izin verme ya da zorbalığı önleme imkanlarına önemli ölçüde sahiptirler.

Şiddetin önlenmesi noktasında öğretmenlere düşen görev çoğunlukla okul idarelerine düşen misyonla kesişmektedir. Okul idarelerimiz öncelikle tüm öğrencilerle her türlü iletişim kanallarını açık tutmalıdır. Öğrencilerin duygularını paylaşması için onlara uygun fırsatlar verip

cesaretlendirmelidir. “Güvenli okul” anlayışının geliştirilmesi, şiddet eğilimli öğrencilerin velileriyle iletişim ve iş birliği içinde olma ihmal edilmemelidir. Okul idarelerimiz gerektiği hallerde ilgili birimlere yönlendirmeler yapmalı, ilgili yönetmelikte tanımı ve görevleri belirlenmiş “okul kriz” ekibini kurmalı ve aktif çalışmasını sağlamalıdır. Okullarımızdaki rehberlik servislerimizin, rehber öğretmenlerimizin görevlerini daha iyi yapmalarını sağlayacak imkânlar sağlanmalıdır.

Okul aile iş birliğini sağlamak bu konuda atılabilecek en somut ve önemli adımlardan biridir. Günümüzde tek ebeveynli öğrencilerin hızla artması bu konunun önemini iyice ortaya koymaktadır. Anne-babanın ya da bunlardan yalnızca birinin çocuğuyla katılabilecekleri sportif, kültürel ve sanatsal etkinlikler okul aile iş birliğine katkı yapacaktır.

2.3. Millî Eğitim Bakanlığı’na Teklifler

Şiddete eğilimli bireylerin henüz okul sıralarındayken tespit edilip gerekli önlemlerin alınmasına yönelik bakanlığımızca atılabilecek çok önemli adımlar bulunmaktadır. Bu adımların önemli bir kısmının 2023 Vizyon Belgesi’nde yer aldığını görmek eğitim geleceğimiz açısından çok sevindiricidir. Yayınlanan vizyon belgesinde öğretmen gelişimine, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin daha etkin hale getirilmesine vurgu yapılması önemlidir. Vizyon belgesinin ilgili bölümünde bulunan *okullarda rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, adayların uygulama becerilerinin geliştirilmesine önem veren, nitelikli uzman personel yetiştirilmesi hususunda Yükseköğretim Kuruluyla iş birliği yapılacaktır* (MEB, 2019) ifadesi bu konuda nitelikli ve kararlı adımların atılacağına göstergesidir.

Bakanlığımızın, devletimizi idare eden yöneticilerimizin gerek üzerinde durduğumuz konuda gerekse eğitim öğretim sahasındaki diğer problemlerin çözümü noktasında belki de yapabileceği en ideal çalışmalardan bir tanesi sınıf ve okul mevcutlarının ideal sınırlara çekilmesi konusunda atılan adımların kararlılıkla devam ettirilmesi olacaktır. Zira kalabalık sınıf ve okullarımızda şiddet eğilimi vb. sorunlar yaşayan öğrencilerimizin yanı sıra özel yetenekli öğrencilerimiz de kaybolup gidebilmektedir. Yine okullarımıza daha fazla sosyal ve sportif alanların kazandırılması bir taraftan önleyici tedbir olurken diğer taraftan da yine özel yetenekli öğrencilerimizin zamanında keşfedilmelerine olanak verecektir.

Şiddetin önlenmesi hususunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması da konunun bir diğer önemli boyutudur. Cezalandırmak pedagojik ve psikolojik açıdan doğru bir yöntem olmamakla birlikte, maslahat gereği başvurulması gereken bir yöntem olabilmektedir. Bu bağlamda 12

yıllık zorunlu eğitimin ikinci 4 yılını kapsayan ortaokullarımızda kaldırılan disiplin yönetmeliğinin yeniden uygulamaya konulmasının yararlı olabileceği değerlendirilmektedir.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinin daha çok geliştirilip desteklenmesi, bu merkezlerimizin teknik donanımlarının artırılması atılabilecek önemli adımlardan bir tanesidir. Bakanlığımızın Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve bunların taşra yapılanmalarıyla olan iş birliğinin geliştirilip güçlendirilmesi de önemli yararlar getirecektir.

Eğitim öğretim faaliyetlerinin en önemli aktörü hiç şüphesiz öğretmenlerimizdir. Geleceğimizi inşa eden öğretmenlerimizin mesleki itibarlarının, moral ve motivasyonlarının her zaman yukarıda tutulması ön plana alınmalıdır. Öğretmenlerimizin çağın gerektirdiği bilgi, donanım ve becerilere sahip olması sahadaki sorunlarımızı asgariye indirecektir. Öğretmenlerimizin kişisel ve mesleki becerilerini geliştirecek hizmet içi eğitim faaliyetleri, kurslar, ulusal ve uluslararası sertifikasyon programları ve diğer çalışmalar öğrencilerimizin daha sağlıklı yetiştirilmelerine doğrudan katkı verecektir. Öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerimizin müfredatı uygulama ve beceri kazandırma odaklı bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmalıdır. Öğretmenlik mesleğine özgü ve yine beceri kazandırma ve uygulama odaklı olmak üzere yüksek lisans programı hazırlanıp öğretmenlerimizin hizmetine sunulmalıdır.

Şiddetin yaygınlaşmasında sosyal medyanın ve internet dünyasının etkileri büyüktür. Öğretmenlere hizmet içi eğitimler yoluyla bir nevi dijital okur yazarlık becerileri kazandırılmalıdır.

5. KAYNAKÇA

- [1]. Bayraklı, B. (1989). *İslam'da eğitim* (3 b.), 97. İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları
- [2]. Çakmaklı, K. (1996). *Çocuklarda ve gençlerde psiko-sosyal sağlık*, (2 b.), 23. İstanbul: Seha Neşriyat
- [3]. Dökmen, Ü. (2004). *Küçük şeyler*, (1 b.), 123. İstanbul: Sistem Yayıncılık
- [4]. Kasımi, C. (2018). *Güzel ahlak*, (1 b.), 194. İstanbul: Server Yayınları
- [5]. Hoşgörür, V. & Orhan, A. (2017). Okulda zorbalık ve şiddetin nedenleri ve önlenmesinin yönetimi (Muğla Merkez İlçe Örneği) . *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (24), 859-880. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/33599/292827>
- [6]. Maraşlı, A. (2018). *Okumayı sevdirmeye projesi*, (20 b.), 83. İstanbul: Mihrabad Yayınları

- [7]. MEB. (2022, Mart 11). *Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi*. meb.gov.tr: https://siddetinonlenmesi.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2015_09/17120747_1.1.12_strateji_raporu.pdf adresinden alındı.
- [8]. MEB. (2022, Mart 15). *2023 vizyon belgesi*. meb.gov.tr: <https://www.meb.gov.tr/2023-egitim-vizyonu-aciklandi/haber/17298/tr> adresinden alındı.
- [9]. Ankara Üniv. (2022, Mart 12). *Okullarda şiddet ve zorbalığın önlenmesi öğretmen el kitabı*, ankara.edu.tr:https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/56279/mod_resource/content/0/C5%9Eiddet%20C3%96%C4%9Fretmen%20E1%20Kitab%C4%B1.pdf adresinden alındı.